

BEZPIECZNY GIMNAZJALISTA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA KLAS II

Temat: Bezpieczeństwo w kontaktach z rówieśnikami

Cele:

- 1) Rozpoznanie zjawisk agresywnych dotyczących relacji między rówieśnikami.
- 2) Nabycie umiejętności prawidłowego zachowania się w sytuacjach przemocy ze strony rówieśników.

Adresat:

Uczniowie klas drugich gimnazjum.

Czas realizacji:

1-2 godzin lekcyjnych.

Wskazane, by zajęcia były prowadzone przez wychowawcę klasy.

Metody pracy:

Dyskusja, rozmowa kierowana, praca w grupach, „burza mózgów”.

Materialy:

Tablica, kreda, arkusze papieru (ewentualnie kartki A-4), przybory do pisania.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

W budowaniu dobrej atmosfery zajęć może pomóc odpowiednie ustawienie krzeseł w kręgu w sali, jednak w tej kwestii decyzję podejmuje prowadzący.

1. Wprowadzenie

Nauczyciel wita uczniów. Informuje ich, że obecne zajęcia to kolejne spotkanie z cyklu „**Jak być bezpiecznym gimnazjalistą?**” Na dzisiejszym spotkaniu zastanowimy się nad tym co możemy zrobić, gdy jesteśmy świadkami agresywnego zachowania rówieśników.

2. Co to jest agresja?

Nauczyciel pyta uczniów, z czym kojarzy im się agresja, jakie zachowania mogą świadczyć o jej występowaniu? Uczniowie odpowiadają na zasadzie „burzy mózgów”. Jeden z uczniów zapisuje odpowiedzi na tablicy.

Na tablicy powinny pojawić się odpowiedzi wskazujące na agresję fizyczną, jak i słowną. Może się również pojawić zachowanie świadczące o autoagresji.

Po uzyskaniu odpowiedzi od uczniów - nauczyciel podsumowuje wypowiedzi i prowadzi miniwykład na temat agresji:

*Agresję można definiować jako świadome działanie mające na celu wyrządzenie komuś lub sobie krzywdy fizycznej i psychicznej. Możemy spotkać się z agresją:
- fizyczną (bezpośrednia napaść fizyczna czyli bójka, uderzenie przedmiotem, zaatakowanie z broni palnej)*

- *agresją psychiczną (napaść słowna np. obrzucanie wyzwiskami, obelgami, mówienie podniesionym głosem, grożenie, straszenie, dokuczanie, krytykowanie),*
- *agresją pośrednią – atakowanie bez konfrontacji bezpośredniej (plotkowanie, zniesławianie, namawianie do wyrządzenia krzywdy słownej lub fizycznej, podburzanie do agresji);*
- *autoagresja – agresja wymierzona przeciwko sobie (samookaleczenia, próby samobójcze, nadmierna samokrytyka).*

Jeśli z rozmowy z uczniami wyniknie, że niektórzy z nich spotkali się z autoagresją, wtedy warto rozszerzyć omówienie tego zagadnienia (wg załącznika nr 1).

3. Praca zespołu klasowego - „Jakie podjąć działanie?”

Nauczyciel odwołuje się do zapisów zachowań agresywnych stworzonych przez uczniów.

„Z waszych wypowiedzi wynika, że każdy z nas spotkał się z agresją. – Teraz zastanowimy się co powinniśmy (możemy) zrobić, gdy mamy do czynienia z taką sytuacją”.

Nauczyciel dzieli klasę na grupy 4-5 osobowe.

Wszystkie odpowiedzi podane przez uczniów w pktcie 2 zajęć powinny być uwzględnione w pracy grup. Grupy mogą otrzymać do zanalizowania kilka sytuacji.

Każda z grup dzieli arkusz papieru na dwie części. Po jednej stronie zapisuje odpowiedzi na pytanie-***Co może zrobić ofiara?*** A po drugiej stronie – ***Co mogę zrobić ja, jako świadek zachowania agresywnego?***

Po 10 min. każda z grup przedstawia efekty swojej pracy.

Odpowiedzi zapisywane są na tablicy (lub na dużym arkuszu papieru) w dwóch kolumnach. Kolejne grupy uzupełniają zapisy, dyskutują, dopisują swoje pomysły.

W podsumowaniu zapisów na tablicy nauczyciel zwraca uwagę na fakt, że **brak reakcji ze strony osób obserwujących zdarzenie może być traktowany jako współudział w zdarzeniu. Obserwator jest współwinnny konsekwencji zdarzenia.**

Czasem informowanie innych o tym, co dzieje się nazywane jest skarżeniem i jest traktowane jako „kapowanie” czyli działanie niehonorowe.

W związku z tym warto w rozmowie z uczniami zwrócić uwagę na następujące fakty:

Brak naszego działania wyraża naszą ZGODĘ I PRZYZWOLENIE na krzywdzenie drugiej osoby. Milcząc stajemy się współwinni.

Często zdarza się również, że nic nie robimy, bo widzimy, że inne osoby też nic nie robią i pozostają biernymi świadkami przemocy.

Trzeba pamiętać, że każdy z nas odpowiada za siebie i bierność innych nie stanowi żadnego usprawiedliwienia dla nas. Czasem warto zapytać swojego kolegi, który też widzi dane zdarzenie czy nie chce wam pomóc, by wspólnie poinformować o tym, co ma miejsce. Często jest tak, że każdy jest zbulwersowany i nie zgadza się na to widzi, ale myśli, że jest osamotniony w takim myśleniu.

O obowiązku działania przeciwko zaistniałym przestępstwom, mówi:

Art.304 par.1 Kodeksu postępowania karnego:

„Każdy dowiedziawszy się o popełnienie przestępstwa ściganego z urzędu (a takimi są wszystkie przestępstwa wymierzone przeciwko

dzieciom) ma społeczny obowiązek powiadomić o tym prokuratora lub policję.”

Małoletni obserwator przestępstwa, powinien zgłosić sprawę osobie dorosłej, a ta z kolei ma obowiązek podjąć odpowiednie działania. Osoba, która złożyła zawiadomienie o zaistnieniu przestępstwa, nabywa automatycznie pewnych uprawnień.

W dalszej części nauczyciel **przedstawia sposoby obrony przed agresją:**

- postawa osoby pewnej siebie, ale nie chojracka,
- rezygnacja z prowokacyjnych zaczepek,
- ucieczka,
- zgłoszenie faktu prześladowania rodzicom, wychowawcy, pedagogowi, psychologowi,
- telefon na Policję,
- nieodpowiadanie na zaczepki,
- unikanie niebezpiecznych miejsc,
- zapewnienie sobie opieki osoby dorosłej, najlepiej mężczyzny, gdy musimy wracać do domu po ciemku,
- nieprzyznawanie się do posiadania pieniędzy lub cennych przedmiotów,
- trenowanie technik samoobrony,
- nieuleganie osobom próbującym nas nastraszyć.

5. Zakończenie.

Nauczyciel zapoznaje uczniów z plakatem prezentującym Program „BEZPIECZNY GIMNAZJALISTA”. Zwraca uwagę na hasło odnoszące się do aktualnych zajęć.

Plakat zostaje zawieszony w klasie.

*Scenariusz opracowany przez Radę Pedagogów i Psychologów Szkolnych Miasta Katowice
na podstawie materiałów zawartych w książce:*

M. Sakowska, J. Sikora, A. Żwirblińska: Obyś cudze dzieci ... wychowywał. Jak sobie radzić z problemami wychowawczymi w gimnazjum (i nie tylko), Wyd. Oficyna Wydawnicza Nauczycieli 2003.

**Materiał edukacyjny dla nauczycieli
dotyczący problematyki autoagresji**

Warto uświadomić młodzieży, że autoagresja to umyślne okaleczanie się, zadawanie sobie bólu. Jej powodem może być frustracja wynikająca z niezaspokojenia ważnych potrzeb, powodująca napięcie i złość. Złość zamieniona na niszczące działanie to agresja. Ludzie dokonujący samouszkodzeń nie czują się bezpiecznie w swoich ciałach. Samookaleczenie jest atakiem i wyrazem nienawiści do swojego ciała, które traktują jako winne, np. za odrzucenie, maltretowanie czy wykorzystywanie seksualne. Okaleczanie się jest więc spuścizną niewysłowionej rozpacz. Czasami, nawet często ból psychiczny i duchowy, przeżycia traumatyczne są tak silne, że dziecko nie jest w stanie, często z powodu uboższego słownictwa, wyrazić tego, co czuje. Swoje napięcie, swoją bezsilność, redukuje atakiem i agresją na innych ludzi, często także na swoje własne ciało. Atak na siebie jest również spowodowany próbą, zagłuszenia bólem fizycznym, tego nieustannego, zapętlonego, gdzieś głęboko w dziecku, bólu psychicznego.

Autoagresja przejawia się nacinaniem, nakłuwaniem i okaleczaniem, głodzeniem się, przejadaniem się, obgryzaniem do krwi paznokci lub wbijaniem ich w tę część gdzie łączy się on z palcem, wrywaniem włosów, ryzykownymi ucieczkami, przyżeganiem, przypalaniem czy ryzykownym zachowaniem seksualnym. Niekiedy zamiast czystej autoagresji spotykamy dzieci z tendencjami autodestruktywnymi, takimi jak: zaniedbywanie w ubieraniu, wyglądzie, leczeniu, nie dbaniu o zdrowie, wykształcenie czy rozwój.

Silny stres, doświadczenie zaniedbania, znęcania, maltretowania, może "programować" człowieka na często podświadome, zadawanie sobie bólu psychicznego i fizycznego (van der Kolk, *Journal of Traumatic Stress* r. 1995 8, str. 505-525). Autoagresja dziecięca jest świadectwem zepchnięcia dziecka na samo dno rozdzierającej go rozpacz i samotności. Jest to ważny sygnał, wobec którego nie można pozostać obojętnym.